

страждають від різних форм насильства у своїх родинах. Важливим внеском у подоланні та запобіганні домашнього насильства було створення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Здійснення такого заходу дає можливість скласти картину про масштаб проблеми домашнього насильства в Україні та визначити подальші напрямки боротьби.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-19. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
3. Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі: Закон України від 20 березня 2019 р. № 34 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-п> (дата звернення: 13.03.2020).
4. Запобігання домашньому насильству і торгівлі жінками. Підручник з проведення тренінгів. К.: Україна. 2017. 143 с.
5. Лук'янова Ю. О. Кримінологічна характеристика осіб, що вчиняють домашнє насильство, та шляхи запобігання вчиненню цього злочину. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 388-391.

ВПЛИВ ЕПІДЕМІЇ COVID-19 НА РІВЕНЬ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Ія НОВИЦЬКА, викладач кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Епідемія COVID-19 вплинула не тільки на світову економіку, а й на суспільне життя. Через карантинні обмеження багато людей повинні залишатися вдома на самоізоляції, що може призводити до загострення побутових конфліктів.

За статистикою протягом 2019 року у світі 243 млн. дівчат та жінок віком від 15 до 49 років стали жертвами сексуального і (або) фізичного насилля від інтимного партнера [4]. За рік близько 18% жінок стають жертвами насилля від інтимного партнера, і близько 30-35% жінок можуть постраждати від домашнього насилля протягом життя [5-6]. А це кожна третя. Існують дані, згідно з якими 38% вбивств жінок в усьому світі вчиняються їх чоловіками [6].

ООН назвала домашнє насилля одним із видів гендерного насилля, що веде до фізичних, психологічних або сексуальних домагань. Кількість

випадків домашнього насилля і вбивств через нього з кожним роком збільшується. В залежності від культури та країни серед одружених жінок жертвами фізичного насилля ставали 13-61%, жертвами сексуального насилля – 6-59%, жертвами психологічного насилля – 20-75% [6].

Факторами ризику домашнього насилля виступають: вік, вік чоловіка, період шлюбу, низький рівень освіти чоловіка та дружини [6].

Дослідження показують, що менше 40% жінок, які стали жертвами домашнього насилля, звертаються за допомогою. Серед тих, хто наважився на це, більшість звертається до друзів та сім'ї. Менше 10% жертв домашнього насилля звертаються до поліції [5].

Багато дослідників попереджало, що із впровадженням карантинних обмежень рівень домашнього насилля буде збільшуватися. З часом це припущення підтвердилося статистикою. Рівень злочинів, пов'язаних із домашнім насиллям, зріс в усьому світі, особливо у Китаї, Великобританії,

США, Бразилії, Франції та Австрії [4]. Дослідження, проведені у різних штатах США, довели збільшення випадків домашнього насилля під час епідемії COVID-19 на 10–27%. Згідно звітам, кількість таких злочинів у Китаї збільшилася втричі. У Бразилії кількість випадків домашнього насилля протягом епідемії зросла на 40–50%, у Франції – на 30%, в Іспанії – на 18% [6]. Організація «Жінки ООН» повідомляє, що після впровадження карантину кількість дзвінків на телефони довіри з приводу домашнього насилля також збільшилася: зокрема, на 30% на Кіпрі, на 33% в Сингапурі, на 25% в Аргентині. Крім того суттєво підвищився попит на «шелтери» (притулки) для жінок у Канаді, Німеччині, Іспанії, США [4].

Як зазначають вітчизняні дослідники: «в Україні зростання випадків насильства в сім'ї зросло за період карантину приблизно на 30%. Власне домашнє насильство в умовах обмежень і заборон, спричинених пандемією

COVID-19, саме стало пандемією» [1, с. 251]. Аналітичне дослідження, проведене асоціацією жінок-юристок України, засвідчило, що понад 40% опитаних, які повідомили про домашнє насилля, не мали такого досвіду до карантину [3]. Ці результати співголосні з даними поліції, що були надані журналістам на запит «hromadske» [2]. За перші 10 місяців 2020 року звернень до поліції з приводу домашнього насилля надійшло більше ніж за весь 2019 рік.

Так, станом на жовтень 2020 року до Національної поліції надійшло 174 386 заяв про вчинення правопорушень та інші дії, пов'язані з домашнім насильством (3124 з них подали діти), в той час, як за 2019 рік до поліції надійшло 113 763 таких заяв (від дітей вдвічі менше – 1517). За 6 місяців 2020 року поліція відкрила приблизно 900 кримінальних проваджень за фактом домашнього насильства та склала понад 64 тисячі адміністративних протоколів.

Дослідження показують, що домашнє насилля в умовах пандемії COVID- 19 має свої особливості [3-5]. До них можна віднести наступні:

1. Мобільність жінок, їх контакти з родиною та друзями часто бувають обмеженими через самоізоляцію.

2. Пандемія COVID-19 є стресором, що негативно впливає на рівень емоційного напруження в родині, і, відповідно, збільшує ризики конфліктів.

3. Частота випадків домашнього насилля залежить від здатності жертви звернутися за допомогою, знаходячись в одній кімнаті з кривдником.

Наприклад, жінка може не мати доступу до телефона, комп'ютера, або чоловік за нею постійно стежитиме. Так, в Італії в перші 2 тижні березня 2020 року на 55% зменшилася кількість звернень із приводу домашнього насилля. Згодом було показано, що причиною цього стало не налагодження сімейних відносин, а складнощі при спробі звернутися за допомогою в умовах самоізоляції.

4. Через дистанційний режим спілкування зросла кількість психологічного насилля в інтернеті (переслідування, залякування, домагання, тролінг тощо).

5. Зростає фінансова залежність від чоловіка. Так, за результатами опитування, проведеного в Україні, рівень доходів впав на 40% як у жінок, так і у чоловіків, проте жінки й надалі отримують на 20% нижчі зарплати.

6. В умовах пандемії жінки та дівчата мають обмежений доступ до медичних послуг. Наприклад, їм складніше отримати допомогу при згвалтуванні, психологічну підтримку тощо, оскільки відповідні фахівці перевантажені роботою із пацієнтами з COVID-19.

7. Розрахунки показують, що кожні 3 місяці приблизно 13 млн. жінок не матимуть доступу до засобів контрацепції, і це стане причиною близько 325 000 небажаних вагітностей.

Беззаперечно, що проблема домашнього насилля в умовах пандемії стала ще більш гострою. В усьому світі фахівці говорять про необхідність у цей період збільшити кількість шелтерів, гарячих ліній допомоги, а також розробити способи інформування жінок про них. Наприклад, у Квебеку та Онтаріо шелтери для жертв домашнього насилля працюють під час локдауну. В Італії прокуратура постановила, що у випадках домашнього насилля кривдник має залишити місце проживання. У Франції, де шелтери повністю заповнені, жертвам надають альтернативне житло у готелях. У Китаї запустили геш-тег #AntiDomesticViolenceDuringEpidemic, за яким можна знайти посилання на корисні он-лайн ресурси. В Іспанії жінки можуть повідомити про домашнє насилля в аптеках, назвавши ключове слово «Маска-19». Воно означає, що аптекар має викликати поліцію [5].

Висновок. Пандемія COVID-19 пов'язана зі збільшенням рівня домашнього насилля в усьому світі. Зокрема, в Україні він виріс на 30%. Дослідники зазначають, що форми прояву домашнього насилля на карантині мають свої особливості, пов'язані з економічною невизначеністю, необхідністю перебувати в одному приміщенні з кривдником, обмеженим доступом до допомоги. Тому дуже важливо розробляти додаткові можливості

допомоги жінкам – жертвам домашнього насилля і способи інформувати про них.

Список використаних джерел:

1. Крушельницька Т.А., Матвеева О., Наумов В. Соціально-економічний вплив пандемії COVID-19 у контексті державної політики реалізації глобальної цілі сталого розвитку №5 «Гендерна рівність». Ефективність державного управління. 2020. Вип. 2 (63). Ч. 2. С. 249–269.

3. Рощина В. Цьогоріч в Україні значно збільшилася кількість заяв до поліції через домашнє насильство - Нацполіція. Опубліковано 7.12.20. URL: <https://hromadske.ua/posts/cogorich-v-ukrayini-kilkist-zayav-do-policiyi-cherez-domashnye-nasilstvo-zbilshilas-majzhe-vdvichi> (Дата звернення: 8.12.20).

4. Самусь Ю. Під час пандемії жінки частіше потерпають від додаткового навантаження, зменшення доходів та домашнього насильства. Опубліковано: 12.11.20. URL: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/pressreleases/2020/women-face-increase-workload--salary-cuts-and-domestic-violence.html?fbclid=IwAR3imNQaANXHgp4ozrc7maa_KZwlGsy08zuPAC2KCVDbEKPJzy-DrEp8kWo (Дата звернення: 8.12.20).

5. Cumar A. COVID-19 and Domestic Violence: A Possible Public Health Crisis. Journal of Health Management. 2020. <https://doi.org/10.1177/0972063420932765>.

6. COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girl. UN WOMEN. 2020. URL: https://asiapacific.unwomen.org/-/media/field%20office%20eseasia/docs/publications/2020/04/hq_covid-19_photos.pdf?la=en&vs=902 (Дата звернення: 8.12.20).

7. Sharifi F., Larki M., Roudsari R. COVID-19 Outbreak as Threat of Violence against Women. Journal of Midwifery and Reproductive Health. 2020. 8 (3). DOI: 10.22038/jmrh.2020.16036.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Катерина ГУСЄВА, старший науковий співробітник кафедри поліцейського права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Активні трансформаційні процеси в суспільстві, що спостерігаються протягом останніх трьох років у сфері запобігання та протидії домашньому насильства, обумовили появу чималої кількості напрацювань. У прагненнях законодавця вдосконалити чинні механізми актуальності набуває нова проблема, пов'язана із відсутністю адекватної класифікації у законодавчо-